

Ю. П. Лавров

Братство тарасівців

БРАТСТВО ТАРАСІВЦІВ – таємна революційна організація національно свідомого українства. Проголош. влітку 1891 студентами Харків. університету І. Липою, М. Байздренком, М. Базькевичем та Університету св. Володимира (Київ) В. Боровиком на могилі Т. Шевченка. Незабаром тарасівці утворили гурток «Молода громада», метою діяльності якого була боротьба за нац. відродження України. До складу гуртка під керівництвом І. Липи та М. Яценка входили студенти бл. 30-ти навч. закладів Харкова, які тісно співпрацювали з просвітниц. гуртком С. та О. Русових. На поч. 90-х рр. ідеї харків. Б. т. поширилися в ін. містах України. Тарасівці мали законспіровані осередки («п'ятки») у Харкові, Києві, Чернігові, Одесі, на Полтавщині, Кубані, в Криму, Молдові. Центром діяльності планувалося зробити Галичину. У Києві В. Боровик створив тарасів. гурток у складі Є. Тимченка, М. Міхновського, М. Кононенка, О. Черняхівського, Б. Грінченка, М. Вороного, В. Самійленка; в Одесі тарасівські ідеї пропагував А. Сигаревич; у Полтаві – М. Шемет і Д. Дробиш; у Чернігові – М. Коцюбинський; у м. Олександрія (нині Кіровогр. обл.) діяв тарасів. гурток у складі М. Косюри, І. Козубова, О. Нікольського, М. Васька, Г. Мальської, Я. Зерницького та ін. Харків. Б. т. мало свій Статут, розробл. 1891, обговорений навесні 1893 на зборах «Молодої громади» і в квітні того ж року опубл. у львів. часописі «Правда» під назвою «Profession de foi, або Визнання віри молодих українців», ставши першою викладеною на папері нац. програмою укр. рев. молоді. Тарасівці заперечували пасивне українофільство, обмежене культурниц. завданнями, відкидали антиукр. тенденції рос. народовольців, аргументовано доводили позицію космополітів. Б. т. обстоювало органічну єдність України в її етніч. межах, заявляючи, що завдяки морал. силі територіально розчленованого народу «нас не можуть відірвати від галичан, ані галичан від нас»; послідовно обґрунтовувало потребу природного функціонування української мови, трактованої як «орган духу і виявляч психології народної» в усіх сферах нац. та сусп. життя; прагнуло такого «ідеалу людського ладу, в якому немає місця нації пануючій і нації поневоленій», «ні визискувачеві, ні визискуваному, а є місце цілковитій національній родині, що складається з рівних поміж себе правом, однаково забезпечених національно свідомих братів-працівників». 1892 в Києві під головуванням М. Міхновського відбувся таєм. з'їзд Б. т., де було обговорено перехід Товариства з організац.-вихов. стадії до

безпосередньо політ. чину. 1900 на базі Б. т. (на «Раді чотирьох» у Харкові – Д. Антонович, Б. Камінський, Л. Мацієвич, М. Русов) створ. РУП, політ. настановою якої була стаття М. Міхновського «Самостійна Україна» (стала програмою укр. руху 20 ст.). У ній ідеї Б. т. набули виразної спрямованості: «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ». Висунуті Товариством політ. вимоги – знищення нац. гноблення, єдність зх. і сх. українців, відродження укр. нації, автономія всіх націй Рос. імперії тощо – досить виразно позначилися на програмах «Заг. безпартійної укр. організації», Укр. демократ. партії, Укр. демократ.-радикал. партії й Укр. радикал. партії. Б. т. весною 1893 на зібрані серед студентів кошти з допомогою О. Франко (дружини І. Франка) придбало в Галичині значну кількість заборонених у Росії видань і нелегально переправило їх до Харкова. 1 травня 1893 у Харкові проведено масові обшуки й арешти серед тарасівців і молодогромадівців. До суду притягнуто 24 особи, зокрема подружжя Русових і всю верхівку тарасівців. 24 листопада 1894 оголошено вирок, за яким майже всі арештовані підлягали різним строкам тюрем. ув'язнення та кількаріч. гласному поліцей. наглядові за місцем проживання, але поза межами столиць, губ. та університет. центрів. За часів рад. режиму про діяльність Б. т. замовчували або ж трактували в дусі епохи.

Рекомендована література

1. Липа І. Братерство тарасівців. Спомини // ЛНВ. 1925. № 7–8;
2. Нариси з історії українського національного руху. К., 1994.

Бібліографічний опис:

Братство тарасівців / Ю. П. Лавров // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-37632>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).